

ANTONIO LLORENTE MALDONADO DE GUEVARA: *Morfología y Sintaxis. El problema de la división de la gramática*. Universidad de Granada, 1955. 300 pàgs. (CF, XIII.)

L'aparició a les nostres latituds d'un llibre sobre temes de lingüística general i ben relacionat amb les tendències més modernes ha d'ésser saludada amb veritable satisfacció. Recordem, en aquest aspecte, les remarcables obres d'E. Alarcos sobre fonologia i gramàtica estructural, i un llibre del mateix A. Llorente sobre la doctrina lingüística de Hjelmslev en la primera fase de la seva evolució.

En la introducció o capítol I l'autor ens diu que, d'antuvi, es proposà d'establir els límits entre morfologia i sintaxi, però que després considerarà més oportú de referir-se al problema de l'existència d'una veritable separació entre les parts de la gramàtica indicades.

El segon capítol ens parla dels tres aspectes fonamentals de l'estudi del llenguatge: el fonètic o material, el semàntic o espiritual i, finalment, l'únic que té un caràcter específicament lingüístic, o sigui el formal o gramatical. A continuació trobem exposades les principals orientacions seguides en l'estudi del llenguatge: la primera, basada en el triple aspecte alludit; la segona, que parteix de la triple divisió en sons, mots i oracions o frases, i la tercera, que té en compte la dualitat fonamental entre forma i funció. Llorente es decideix per la primera posició, puix que la segona suposa un estudi conjunt dels mots, gramatical i lèxic, i la tercera pretén d'estudiar separadament dues coses tan inseparables com són la forma i la funció.

El tercer capítol es refereix al problema de la divisió de la lingüística i la gramàtica i al de les relacions entre morfologia i sintaxi des d'un punt de vista històric. Hom recorda, de primer, les divisions clàssiques dels grecs i els romans, de l'Edat mitjana i del Renaixement. És ben sabut que la que establiren els primers — Prosòdia, Analogia, Etimologia i Sintaxi — no fou alterada essencialment. Cal tenir en compte que la sintaxi era entesa en el sentit etimològic de *constructio*, i l'analogia s'ocupava, sobretot, de les anomenades parts de l'oració. Al segle XVII trobem un punt de vista realment nou en Harris, que assenvala el triple aspecte fonètic, lèxic i gramatical. Els primers estudis comparatius i històrics s'ocuparen, amb preferència, de fonètica i morfologia. Dins la sintaxi hom estudià, més tard, les significacions o funcions gramaticals i l'oració. Després, a causa sobretot de la famosa obra de Ries i de l'exemple de lingüistes tan eminents com Brugmann i Meillet, hom limità la sintaxi als problemes relatius a l'oració, bé que no d'una manera general. Més endavant Saussure ens dirà que solament és justificada una divisió entre les per ell anomenades relacions associatives — les que es donen en el sistema de la llengua — i les sintagmàtiques, que ofereixen les successions d'elements significatius, especialment la frase. Llorente creu que la posició del mestre de Ginebra ve a coincidir amb la divisió tradicional entre morfologia i sintaxi, la qual cosa no sembla del tot exacta si tenim en compte l'extensió en què és pres el concepte de sintagma en l'obra saussuriana.

El capítol IV aspira a provar la unitat essencial del llenguatge en el seu aspecte gramatical i la impossibilitat, per tant, de fixar límits entre morfologia i sintaxi. Hom cita la posició d'alguns eminents lingüistes, tot dedicant una atenció especial a la de Hjelmslev en la primera fase, que trobem exposada en els famosos *Principes de grammaire générale*. En aquesta obra hom afirma que

l'objecte de la gramàtica és l'estudi dels semantemes i dels morfemes i de llurs combinacions. Llorente, que reconeix, com Hjelmslev, la necessitat pràctica d'una separació, ens aconsella que aquesta es basi en la distinció entre els mots, per una banda, i llurs combinacions, per l'altra.

El capítol v estudia la discussió del problema de la divisió de la gramàtica en els congressos de lingüistes celebrats a París i a Londres. Trobem una referència especial a la doctrina de tres danesos il·lustres en el camp de la lingüística: Jespersen, Bröndal i Hjelmslev. El primer, que ha exercit una influència considerable, ens diu que la morfologia i la sintaxi constitueixen dos punts de partida diferents: el morfològic es basa en la forma, i el sintàctic, en la funció. Segons Bröndal, hom pot distingir quatre aspectes: interior i exterior, per una banda, i sistemàtic i rítmic, per una altra. L'aspecte interior del llenguatge, en les dues modalitats sistemàtica i rítmica, és estudiat, respectivament, per la morfologia i la sintaxi, i l'aspecte exterior, en les dues mateixes modalitats indicades, per la fonètica i la prosòdia. El Hjelmslev de la darrera època — el de la glossemàtica — es mostra ben contrari a la discutida separació. Ullmann, ben conegut pels seus estudis semàntics, parteix de l'existència de fonemes, mots i sintagmes, que són estudiats, respectivament, per la fonologia, la lexicologia i la sintaxi; les dues darreres tenen un aspecte morfològic i un altre de semàntic o significatiu.

El capítol vi és dedicat a l'estudi del problema en els congressos de lingüistes de París i de Londres i a la seva situació actual. Al primer dels dits congressos, que s'ocupà àmpliament del tema, dominà una tendència conservadora, partidària de mantenir la separació. Els criteris que foren expressats en aquest sentit es basaven, essencialment, en alguna de les següents dualitats: mot/oració, mot/frase, forma/significació, *langue/parole* o sistema / progressió en el text. Totes les posicions presenten, certament, dificultats: la possible coincidència de mot i oració, en la primera; els mots compostos o frases fetes, en la segona; la inconveniència de separar forma i funció, en la tercera; la interferència de *langue* i *parole*, etc. Malgrat tot, l'oposició mot/frase sembla ésser la més justificada, puix que, si més no, hom pot considerar els mots, com fa Martinet, com a unitats compostes més estables que les frases.

L'autor acaba el seu llibre dedicant una especial atenció a les teories exposades per Togeby i Otto. La del primer, la trobem en la seva *Structure immanente de la langue française* (Copenhaguen 1951), sobretot. Es basa en la dualitat fonamental sistema / progressió en el text, de què parla Hjelmslev, que es correspon amb la morfologia i amb la sintaxi — si més no, d'una manera aproximada —, i en l'existència d'una tercera part, o morfosintaxi, de què parlava també Bröndal, que es refereix a les dues anteriors des del punt de vista del contingut. En l'obra d'Otto (*Stand und Aufgabe der allgemeinen Sprachwissenschaft*, Berlin 1954) trobem una triple divisió basada en la frase, el mot i el so, cadascun dels quals és estudiat des del doble punt de vista de la *langue* i la *parole*; les parts que hom obté són subdividides, per altra banda, segons que llur objecte sigui la forma o la funció.

Tal com ens havia anticipat en el seu llibre, Llorente s'inclina per la unitat de la gramàtica, i troba injustificada la distinció entre morfologia i sintaxi, que admet, això no obstant, per a finalitats pràctiques. Segons hom ha pogut adonar-se pel contingut de l'obra, aquesta no solament afecta el problema específic alludit suara, sinó necessàriament la concepció de la gramàtica i àdhuc de la lingüística en general. Sense pretendre de discutir ací aquest problema,

i en relació amb l'objecte de la lingüística, hom podria distingir, ens sembla, entre l'aspecte material del llenguatge i l'aspecte significatiu, propi de les categories gramaticals i de les unitats lèxiques. Aquestes darreres poden ésser independents de la forma i són objecte de la semàntica en el sentit estricte d'aquest mot. L'estudi de les formes significatives és, certament, el veritable camp de la gramàtica, des de les més bàsiques i generals, com són el nom, el temps, etc., fins a les d'un valor més aviat lexicològic, com són els diferents tipus d'adjectius, etc. Respecte al problema concret de les relacions entre morfologia i sintaxi, la posició del Sr. Llorente sembla bastant raonable: la distinció metodològica ha de basar-se, d'acord amb el que dèiem abans, en la dualitat mot/frase.

El llibre del Sr. Llorente, que conté al final una àmplia bibliografia i un índex onomàstic d'autors molt útil, reflecteix una excepcional erudició i un entusiasme encomanadís pels temes que tracta. Només podríem retreure-li una certa manca de mètode i de precisió en alguns casos. Així, potser les diferents posicions respecte a la concepció i la divisió de la lingüística podrien haver estat distribuïdes d'una manera més clara i ordenada. Creiem també que les nombroses cites en alemany haurien d'haver estat traduïdes per motius obvis.

Desitgem sincerament que l'interessant llibre del Sr. Llorente trobi un ample ressò i susciti entre nosaltres la publicació de nous estudis sobre els temes generals de la lingüística, que tant apassionen en alguns països, com al nord d'Europa i als Estats Units, i que tenen — i tindran, sobretot — una extraordinària repercussió en el camp de la investigació positiva i de l'ensenyament.

Josep ROCA i PONS

ANTONIO TOVAR: *Estudios sobre las primitivas lenguas hispánicas*. Buenos Aires, Universidad de Buenos Aires: Facultad de Filosofía y Letras: Instituto de Filología, 1949. 248 pàgs.

El Prof. A. Tovar, llançat des de fa anys a l'estudi lingüístic dels materials epigràfics i d'altres fonts antigues dels pobles primitius de la Península Ibèrica, s'ha proposat, amb aquest llibre, de fer — són paraules seves — «un poco un alto en el camino» (pàg. 7). Era convenient. Dedicat amb passió a aquesta lloable tasca, en l'assoliment de la qual han coincidit nous intents de lectura i interpretació de testimonis antics per diversos estudiosos, així com noves interpretacions sobre la vida i les migracions dels antics pobles la llengua dels quals es tracta d'estudiar, així com, encara, els naturals canvis en la manera de veure els problemes per part del mateix autor del llibre, no hi havia res més procedent que aquest mirar enrera, recapitulant el camí recorregut, reflexionant sobre els passos possiblement donats, si no en fals, almenys no en els llocs que hom ara, des del punt assolit de maduresa, considerava els més justos. Això és aquest llibre de Tovar: l'aplegament de treballs, dipersos per circumstàncies de llur publicació, però concebuts tots d'una manera unitària, i revisant-los, per tal de donar-los la versió més definitiva al moment de llur edició de conjunt. La revisió s'imposava, ultra per allò que hem dit, per la precaució amb què Tovar ha anat treballant, sense voler explicar tots els fets des dels primers instants. L'estat actual dels seus estudis li permet d'afirmar, amb